

HANDWERKEN

zonder grenzen

189

**Expositie Kadinlar
Twentse Welle**

**Borduurwerk
Glazen Koetsproject**

GEISHA'S en hun kimono's

NEDERLAND/BELGIË € 8,95 JUNI - JULI 2015

ICAT

TEXTIELRESTAURATIE

Vijfenzeventig jaar antiek textiel

Bij binnenkomst in het ICAT Textielrestauratie atelier in Cruquius, ervaart de bezoeker een bijna meditatieve sfeer. De herstelwerkzaamheden van kleurrijke wand- en vloertapijten, kussens en uiteenlopende dierbare objecten die het verdienen behouden te blijven, worden met uiterste aandacht in een lichte, serene ruimte uitgevoerd.

TEKST EN BEELD: BOUKJE MULDER

ICAT ontstond in de aanloop voor WO II, in 1940. Er was in die tijd voor het zwaar beschadigde wandtapijt 'De Val van Damiate' geen restauratie atelier beschikbaar. De opdrachtgever, het Haarlemse stadhuis, bracht het uiteindelijk onder in het Frans Hals Museum dat uit voorzorg was ont-ruimd. Na de oorlog breidde de toen geheten 'Werkplaats tot Herstel van Antiek Textiel' haar werkzaamheden uit: behalve wandtapijten werden ook vlaggen,

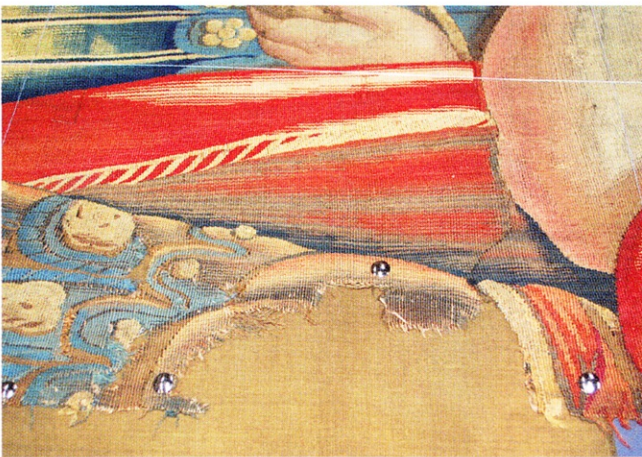
vaandels, kerkelijk textiel, merklappen en kostuums met toebehoren behandeld. Later kwamen de vloertapijten er nog bij.

FIRMA PASWERK

Dit allereerste particuliere atelier trok vanaf het begin een aantal werknemers uit de sociale werkvoorziening aan. Met de opkomst van Paswerk Leerbedrijven kwam het om die reden dan ook onder een van hun sociale

Bezig aan een fragment voor de lambrisering.

Detail van kapot fragment.

Summier gerestaureerd vaandel van Koning Willem III.

Kleur 93, gedateerd 27 december 1967.

werkplaatsen te vallen. Logischerwijs ging het dus mee toen Paswerk van Haarlem naar een modern bedrijvencomplex in Cruquius verhuisde. Helaas werd het atelier in 2004 met sluiting bedreigd omdat Paswerk moest bezuinigen. Gelukkig leidde dat niet tot een drama: in goed overleg werd besloten dat het atelier met behulp van Paswerk een doorstart zou maken.

SADEGH MEMARIAN

Sadegh kwam in 1994 als Iraans vluchteling naar Nederland. Ik had aangenomen dat hij bewust voor Nederland gekozen had, maar hij vertelde dat hij tijdens zijn vlucht geen idee had waar hij terecht zou komen. Zoals bij vele anderen hing dat af van waar hij gedumpt werd door de mensensmokkelaars.

Als zoon van een tapijtwever/handelaar en een op weef- en knoopgebied vermaarde grootvader, had hij echter besloten als tapijtmaker altijd z'n gereedschap bij zich te hebben, zelfs onder bizarre omstandigheden. Zo kwam het dat hij met twee weef- en knoophaakjes, twee scharen, een tang voor het naald doorsteken, een kam voor het aanslaan van knopen en twee priemen ons land binnenkwam. Op een stoel tussen de stapelbedden in asielzoekercentra ging hij door met waarin hij excelleert: het knopen, weven en restaureren van tapijten. Het was niet het meest intrigerende werk, uitbestede klusjes, maar hij had iets om handen en leerde perfect Nederlands.

Na zes jaar kreeg hij zijn verblijfsvergunning. Hij meldde zich bij Paswerk en was daar uitermate welkom. Het is duidelijk dat Sadegh er de nodige kennis en vaardigheid kon overdragen maar dat de eigen creativiteit in het geding kwam. Dat werd anders in 2005, toen er onder druk van de eerder genoemde omstandigheden een andere koers gevaren moest worden. Onder leiding van een driekoppige directie, met Sadegh aan het hoofd, konden de restauratiewerkzaamheden voortgezet worden in een daarvoor opgerichte BV. Laden vol subtiel getinte garens, naast kasten gevuld met zwaardere en voller gekleurde materialen, herinneren nog aan de overgang van Paswerk naar ICAT. Beide partijen waren ingenomen met de overdracht, aldus Sadegh.

**Kennis en inventiviteit
zijn nodig naast vele
vaardigheden**

COMPLEX

Er komt nogal wat bij kijken bij dit zeer afwisselende werk. Sadegh heeft vanaf zijn veertiende jaar alle knoop- en weeftechnieken van zijn vader geleerd. Maar naast deze vaardigheden is een uitgebreide materiaal- en kleurenkennis nodig, (kunst)historische kennis en kennis van conserveringstechnieken. Ook ervaring met de meest uiteenlopende vormen en afmetingen is vereist, het zijn niet alleen maar platte kleden waaraan gewerkt moet worden. Iets kan verschillende lagen bevatten of zelfs driedimensionaal zijn. Tenslotte, niet onbelangrijk, is er nog de kunst van het onderhandelen. Soms is er durf voor nodig eenmaal genomen beslissingen vast te houden; instanties hebben soms hun eigen opvattingen ten aanzien van het behoud van antiek textiel.

PASSEND MAKEN

Tijdens mijn bezoek wordt gewerkt aan twaalf, uit zes antieke wandtapijten geknipte fragmenten van 3x4 meter. Afkomstig uit een eeuwenoud landhuis, waren ze ooit gekocht – waarschijnlijk in Frankrijk – om tien vakken van een lambrisering te vullen. Door de twee extra tapijten is het mogelijk, na restauratie en zorgvuldig passen en meten van de fragmenten, opnieuw tien vakken te bekleden. Ze liggen vastgemaakt op grote tafels; de ‘werkgebieden’ in vlakken opgedeeld, die stukje bij beetje uiterst zorgvuldig afgewerkt worden. Niet voorradige herstelkleuren kunnen in eigen atelier geverfd worden.

Opgeslagen tapijt, moet nog gerepareerd worden.

REINIGING

Het schoonmaken van textiel kan op verschillende manieren: als er alleen sprake is van stof kan dit weggezogen en met kwasten verwijderd worden. Chemisch reinigen gebeurt als er niet wateroplosbare vlekken zijn. Bij de natte manier wordt het object plat op de wasvloer gelegd en met weinig water met een zeepoplossing geneveld. Het vuil trekt in de nevel die wordt opgezogen. Als vermoed wordt dat er nog insecten in het textiel zitten dan wordt het twee weken bij min 20°C ingevroren in een enorme vriezer. Naast vuil en vlekken is er vaak slijtage aan de ketting- of scheringdraden, de inslagdraden en de knopen. Bij oud textiel komen daarnaast gaten, scheuren, kapotte randen en franjes voor, verkleuring door licht, vlekken door vocht en uitdroging door een te lage luchtvochtigheid. Kortom: textiel vergaat.

Sadegh demonstreert hoe een lelijke kamelenknie bij een feest wordt bedekt.

Feestelijke rugbedekking voor een kameel.

Verteerd textiel kan met ander materiaal, bijvoorbeeld nylon tule worden beschermd. Scheuren kunnen vastgezet worden en gaten verdoezeld. Behalve het vastnaaien van onderdelen wordt er ook met speciaal voor dit doel ontwikkelde lijmen gewerkt. Soms is een object in een dermate slechte conditie dat herstel wordt afgeraden. Dat doet zich bijvoorbeeld voor bij vaandels, die jaar in jaar uit door weer en wind gedragen zijn. Er kan dan een niet van het origineel te onderscheiden replica gemaakt worden van weerbestendig materiaal. Het oorspronkelijke vaandel zet zijn leven meestal voort in een museum.

Zelfs Paleis Huis ten Bosch is klant

OPDRACHTGEVERS

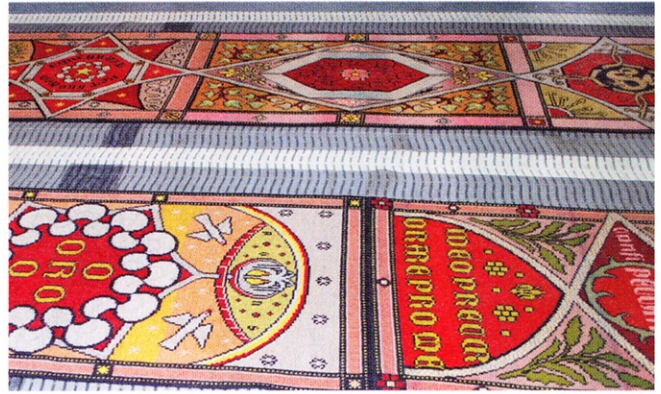
De lijst is lang en zeer divers. Van overheidsinstellingen, musea, gemeente- en provinciehuizen, paleizen (waaronder Paleis Noordeinde en Paleis Huis ten Bosch), kerken en kastelen tot particulieren. Het is logisch dat er eveneens sprake is van nazorg in deze sector. Een gerestaureerd object wordt één- of tweejaarlijks gecontroleerd en de textiele conditie wordt vastgelegd. Kleine reparaties kunnen ter plekke gedaan worden. Huis ten Bosch wordt twee keer per jaar bezocht om het aanwezige textiel in optimale conditie te houden.

ICAT's laatste wapenfeit was de restauratie van het altaartapijt uit 1912 en de loper van het hoogaltaar uit de St. Vituskerk in Hilversum. Het tapijt kreeg een nieuwe voering en de franje werd hersteld. Het tapijt was met de kerst al klaar, de loper duurde wat langer. Naast een nieuwe voering moesten versleten plekken opnieuw geborduurd worden.

TEN SLOTTE

Het verbaast mij niet dat Sadegh er nog minstens één privéverzameling op na blijkt te houden: een collectie zouttassen met een vernuft aan kleur en motieven op een klein oppervlak. We besluiten dat ik hier een keer speciaal voor terugkom: ik verheug me op een boeiend vervolgesprek met een bijzondere man. |

Meer informatie
www.icattextielrestauratie.nl

Reinigingsvloer voor kleden en tapijten.

Detail van een Iraanse Tabriz.

Gereedschap van een textielrestaurator.

Slecht gerepareerde stoppen (aan de rechterkant) worden meegenomen bij het restaureren.